

Sygn. akt VIII C 360/23

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 września 2023 roku

Sąd Rejonowy dla Łodzi-Widzewa w Łodzi VIII Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Małgorzata Sosińska-Halbina

Protokolant: stażysta Julita Pietrasiak

po rozpoznaniu w dniu 13 września 2023 roku w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Spółki Akcyjnej w W.

przeciwko M. M. (1)

o zapłatę

oddala powództwo;

zasądza od powoda na rzecz pozwanej kwotę 3.600 zł (trzy tysiące sześćset złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt VIII C 360/23

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 24 lutego 2023 roku powód - (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W., reprezentowany przez pełnomocnika będącego adwokatem, wystąpił przeciwko pozwanej M. M. (1) o zapłatę kwoty 30.630,76 zł wraz z umownymi odsetkami w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia 2 grudnia 2022 roku do dnia zapłaty oraz

o zasądzenie zwrotu kosztów procesu. W uzasadnieniu powód wyjaśnił, że dochodzone pozvem roszczenie powstało w związku z umową zawartą z konsumentem. Pozwana poprzez podpisanie weksla w dniu 20 maja 2022 roku zobowiązała się do zapłaty oznaczonej w jego treści sumy pieniężnej, opiewającej na kwotę dochodzoną pozvem. Wezwana do wykupu weksla dłużniczka nie dokonała żadnej wpłaty. Powód wskazał ponadto, że weksel został wystawiony na zabezpieczenie zwrotu całego zadłużenia z tytułu umowy pożyczki nr (...) z dnia 20 maja 2022 roku.

(pozew k. 5-5v.)

W dniu 28 kwietnia 2023 roku referendarz sądowy wydał przeciwko pozwanej nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, którym zasądził dochodzoną pozvem kwotę wraz z kosztami procesu.

Nakaz ten pozwana, reprezentowana przez zawodowego pełnomocnika, zaskarżyła sprzeciwem w całości, wnosząc oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda zwrotu kosztów procesu. W uzasadnieniu sprzeciwu pełnomocnik pozwanej podniósł, że powód naliczył oprocentowanie umowne od pożyczki obejmującej zarówno kapitał, jak i koszty, które to działanie jest sprzeczne z przepisami prawa, co skutkowało nieprawidłowym oznaczeniem (...) i rodzi po stronie pożyczkobiorcy uprawnienie do złożenia oświadczenia o kredycie darmowym. Pełnomocnik zakwestionował również postanowienia umowne odnoszące się do prowizji i opłaty przygotowawczej wskazując, że mają one abuzywny charakter. Zwrócił uwagę, że wyeliminowanie spornych postanowień prowadzi do zmiany wysokości zadłużenia i bezzasadności wezwania do zapłaty oraz wypowiedzenia, w rzeczywistości bowiem na datę

sporządzenia tych pism brak było zadłużenia pozwanej. W konsekwencji powód uzupełnił weksel in blanco niezgodnie z deklaracją wekslową, wobec czego powództwo należy oddalić, ponieważ powód dochodzi roszczenia wekslowego w związku z wypowiedzeniem umowy.

(nakaz zapłaty k. 19, sprzeciw k. 24-27)

Odnosząc się do stanowiska pozwanej pełnomocnik powoda podtrzymał pozew w całości. Wskazał, że oświadczenie o kredycie darmowym zostało złożone z przekroczeniem prekluzyjnego terminu, co przesądza o jego nieskuteczności. Zaprzeczył, aby umowa pożyczki była nieważna w jakiegokolwiek części, a także, aby weksel został uzupełniony niezgodnie z deklaracją wekslową. Dodał, że dochodzone roszczenie jest wymagalne ponieważ powód prawidłowo wezwał pozwaną do zapłaty oraz wypowiedział umowę. Potwierdził jednocześnie, że na poczet zaciągniętego zobowiązania pozwana wpłaciła łącznie kwotę 1.798 zł. Dodał, że naliczone w umowie koszty nie przekraczają limitu pozaodsetkowych kosztów kredytu.

(pismo procesowe k. 44-48)

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

M. M. (1) w dniu 20 maja 2022 roku, zawarła z powodem jako konsumentka umowę pożyczki gotówkowej nr (...), na mocy której powód udzielił jej pożyczki w wysokości 12.500 zł (całkowita kwota pożyczki). Wyplaconą kwotę wraz z opłatą przygotowawczą – 340 zł, prowizją pośrednika finansowego – 809 zł, wynagrodzeniem prowizyjnym – 11.351 zł oraz odsetkami umownymi w stałej wysokości 17,42% w skali roku – 7.364 zł, łącznie 32.364 zł, pozwana zobowiązała się spłacić w 36 ratach po 899 zł każda, wymagalnych w terminie do 1-go dnia każdego miesiąca, począwszy od lipca 2022 roku.

Zgodnie z załącznikiem do wniosku o pożyczkę wynagrodzenie prowizyjne obejmowało następujące kwoty: koszt wynagrodzenia pracowników – 1.899 zł, koszt działań marketingowych – 459 zł, koszt utrzymania oraz obsługi systemów i infrastruktury teleinformatycznej – 95 zł, koszt operacji bankowych – 124 zł, koszt zużycia materiałów i energii, artykułów biurowych, środków czystości – 284 zł, daniny publiczne, w tym podatek dochodowy od osób prawnych – 142 zł i 1.123 zł, marża pożyczkodawcy – 7.235 zł.

Na zabezpieczenie pożyczki pożyczkobiorca obowiązany był wystawić i przekazać pożyczkodawcy w dniu podpisania umowy jeden weksel in blanco „nie na zlecenie”, który zachowywał ważność do momentu całkowitej spłaty zobowiązań wynikających z umowy pożyczki. Wierzytelności pożyczkobiorcy wynikające z umowy pokrywane były w ramach danej raty w następującej kolejności: kwota z tytułu pożyczki, odsetki umowne. W przypadku, gdy opóźnienie pożyczkobiorcy w płatności kwoty równej jednej racie przekraczało 30 dni, pożyczkodawca był uprawniony do wypowiedzenia umowy po uprzednim wezwaniu pożyczkobiorcy do zapłaty zaległości w terminie 7 dni od daty otrzymania wezwania, a także do wypełnienia weksla na zasadach określonych w deklaracji wekslowej. Okres wypowiedzenia wynosił 30 dni. Wypowiedzenie umowy było równoznaczne z postawieniem w stan natychmiastowej wymagalności należnej pożyczkodawcy całkowitej kwoty do zapłaty, o czym pożyczkobiorca był informowany w treści oświadczenia o wypowiedzeniu. Od zadłużenia przeterminowanego powód był uprawniony do naliczania odsetek umownych za każdy dzień zwłoki w wysokości maksymalnych odsetek za opóźnienie.

Zgodnie z deklaracją wekslową pozwana upoważniła powoda do wypełnienia weksla, do wpisania domicyliata i wypełnienia weksla na sumę odpowiadającą jej zadłużeniu wobec pożyczkodawcy wynikającemu z umowy pożyczki łącznie z faktycznie poniesionymi przez pożyczkodawcę kosztami, m.in. gdy opóźnienie w płatności kwoty równej

jednej racie przekroczy 30 dni, po uprzednim wezwaniu do zapłaty zaległości w terminie 7 dni od daty otrzymania wezwania.

(umowa pożyczki k. 6-8v., harmonogram spłat k. 9, załącznik do wniosku o udzielenie pożyczki k. 10, deklaracja wekslowa k. 13, wniosek o udzielenie pożyczki k. 51-53, okoliczności bezsporne)

W okresie obowiązywania umowy z tytułu zaciągniętej pożyczki M. M. (1) dokonała 2 wpłat po 899 zł każda, z czego ostatnia wpłata

miała miejsce w dniu 10 sierpnia 2022 roku (tj. przed terminem wymagalności

3-iej raty). Wobec braku dalszych wpłat pożyczkobiorcy, pismem z dnia 4 października 2022 roku, doręczonym w dniu 27 października 2022 roku, powód wezwał dłużniczkę do uregulowania w terminie 7 dni zadłużenia w kwocie 1.798 zł, tytułem zaległych rat pod rygorem wypowiedzenia umowy pożyczki i postawienia wszystkich zobowiązań z niej wynikających w stan natychmiastowej wymagalności. Następnie, wobec braku spłaty, pismem z dnia 2 listopada 2022 roku powód wypowiedział umowę pożyczki z zachowaniem 30-dniowego okresu wypowiedzenia oraz poinformował o wypełnieniu weksla na sumę 30.630,76 zł. Ponadto wezwał do wykupu weksla w ciągu najbliższych 30 dni.

Oznaczone w oświadczeniu o wypowiedzeniu umowy zadłużenie obejmowało: kwotę niespłaconej pożyczki – 30.566 zł oraz umowne odsetki z tytułu braku spłaty rat w terminie za każdy dzień zwłoki – 64,76 zł.

(weksel k. 11, wypowiedzenie umowy k. 12, wykaz wpłat k. 49, wyliczenie odsetek k. 50, ostateczne wezwanie do zapłaty k. 54, wydruk z systemu Poczty Polskiej k. 55, k. 57, okoliczności bezsporne)

Po wyeliminowaniu z umowy postanowień dotyczących prowizji oraz opłaty przygotowawczej, uwzględniając kwotę kapitału pożyczki (12.500 zł), oprocentowanie umowy mające stały charakter i wynoszące 17,42%, równą wysokość rat, a także okres kredytowania (36 miesięcy), harmonogram spłaty pożyczki przedstawiałby się następująco (w poszczególnych kolumnach: nr raty, wysokość raty, część kapitałowa raty, część odsetkowa raty):

1	448,27	266,81	181,46
2	448,28	270,69	177,59
3	448,27	274,61	173,66
4	448,28	278,61	169,67
5	448,28	282,66	165,62
6	448,27	286,75	161,52
7	448,28	290,92	157,36
8	448,28	295,14	153,14
9	448,27	299,42	148,85

10	448,28	303,78	144,50
11	448,27	308,18	140,09
12	448,28	312,66	135,62
13	448,28	317,20	131,08
14	448,27	321,79	126,48
15	448,28	326,47	121,81
16	448,28	331,21	117,07
17	448,27	336,01	112,26
18	448,28	340,90	107,38
19	448,27	345,84	102,43
20	448,28	350,87	97,41
21	448,28	355,96	92,32
22	448,27	361,12	87,15
23	448,28	366,37	81,91
24	448,28	371,69	76,59
25	448,27	377,08	71,19
26	448,28	382,56	65,72
27	448,28	388,11	60,17
28	448,27	393,74	54,53
29	448,28	399,46	48,82

30	448,27	405,25	43,02
31	448,28	411,14	37,14
32	448,28	417,11	31,17
33	448,27	423,16	25,11
34	448,28	429,31	18,97
35	448,28	435,54	12,74
36	448,29	441,88	6,41

Suma odsetek umownych wyniosłaby za cały okres trwania umowy 3.637,96 zł, a terminy płatności każdej raty odpowiadałyby terminom oznaczonym w harmonogramie (k. 9).

Na datę sporządzenia przez powoda ostatecznego wezwania do zapłaty (4 października 2022 roku – k. 54) wymagalne były 4 raty, a więc według powyższego wyliczenia łącznie kwota 1.793,10 zł. Jednocześnie na tę datę pozwana dokonała wpłat w łącznej wysokości 1.798 zł (k. 49, k. 50). Z kolei na datę wypowiedzenia, tj. 2 listopada 2022 roku, piąta rata stała się dopiero wymagalna (termin płatności tej raty przypadający na dzień 1 listopada 2022 roku upływał dnia następnego – art. 115 k.c.), a więc i w tej dacie pozwana nie pozostawała jeszcze w opóźnieniu w jej spłacie.

(<https://www.infor.pl/kalkulatory/kredyty.html>, okoliczności bezsporne)

W dniu 30 maja 2023 roku pozwana sporządziła oświadczenie o kredycie darmowym dotyczące umowy pożyczki nr (...). W jego treści wskazała, że pożyczkodawca nieprawidłowo naliczył wartość odsetek umownych oraz (...).

Do dnia wyrokowania strona pozwana nie spłaciła dochodzonego w sprawie zadłużenia.

(oświadczenie o kredycie darmowym k. 28, wydruk wiadomości email k. 28v., okoliczności bezsporne)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie znajdujących się w aktach sprawy dowodów z dokumentów, których prawdziwość i rzetelność sporządzenia nie budziła wątpliwości, nie była również kwestionowana przez strony procesu.

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

Powództwo jest niezasadne i jako takie podlega oddaleniu.

Za podstawę dochodzonego w sprawie roszczenia powód przyjął przepis art. 720 k.c. Zgodnie ze stanowiskiem judykatury, kodeksowa definicja pożyczki wskazuje, że świadczeniem dającego pożyczkę jest przeniesienie na własność biorącego pożyczkę określonej ilości pieniędzy albo rzeczy oznaczonych co do gatunku wobec czego wykonanie tego świadczenia dający pożyczkę powinien udowodnić w procesie cywilnym. Dopiero wówczas zasadne staje się oczekiwanie od biorącego pożyczkę, że udowodni on spełnienie swego świadczenia umownego tj. zwrot pożyczki (por. m.in. wyrok SA we Wrocławiu z dnia 17 kwietnia 2012 roku,

I ACa 285/12, LEX). Innymi słowy pozwany, od którego powód domaga się zwrotu pożyczki nie musi wykazywać zwrotu pożyczki, dopóty powód nie wykaże, że pożyczki udzielił.

W przedmiotowej sprawie, w ocenie Sądu, nie budziły wątpliwości twierdzenia faktyczne powoda o tym, że łączyła go z pozwaną umowa pożyczki gotówkowej

nr (...), na mocy której udzielił pozwanej pożyczki w kwocie 12.500 zł, zaś pozwana zobowiązana była spłacić łączną kwotę 32.364 zł w 36 ratach zgodnie

z harmonogramem spłat. Powód na potwierdzenie łączącego go z dłużnikiem stosunku zobowiązaniowego przedłożył umowę podpisaną przez M. M. (2) wraz z harmonogramem spłat, jak również podpisany przez pożyczkobiorcę weksel in blanco, których autentyczność nie była przez stronę przeciwną podważana,

w konsekwencji Sąd uznał, że powód wykazał swoje roszczenie co do zasady.

W oparciu o twierdzenia powoda Sąd przyjął ponadto, że na poczet zadłużenia pozwana dokonała wpłat na łączną kwotę 1.798 zł. Podkreślenia wymaga, że to na pozwanej, zgodnie z ciężarem dowodu (art. 6 k.c., art. 232 k.p.c.), ciążył obowiązek udowodnienia, że spłaciła zadłużenie w całości albo w większym zakresie, aniżeli oznaczonym przez powoda, jeśli z faktu tego chciała wywodzić korzystne dla siebie skutki prawne. Powinności tej pozwana nawet nie starała się sprostać.

Powód wykazał również, że wobec braku spłaty zadłużenia w terminach określonych harmonogramem umowy złożył oświadczenie o wypowiedzeniu przedmiotowej umowy, a następnie wypełnił weksel na sumę, która odpowiadała – biorąc pod uwagę postanowienia umowne – kwocie zadłużenia pozwanej. Wypowiedzenie umowy i uzupełnienie weksla zostało poprzedzone wezwaniem do zapłaty.

W zajęтым stanowisku procesowym pełnomocnik pozwanej podnosił jednak, że postanowienia umowne dotyczące prowizji i opłaty przygotowawczej mają abuzywny charakter, wobec czego nie wiążą pozwanej, a ich wyeliminowanie skutkuje brakiem zadłużenia pozwanej na datę wypowiedzenia umowy

i wypełnienia weksla, przez co powództwo winno zostać oddalone. Zgodnie

z utrwalonym orzecnictwem (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia

11 stycznia 2022 roku, I NSNc 143/21, Legalis), jeżeli dochodzone pozwem roszczenie wynika z weksla in blanco, stanowiącego zabezpieczenie wiarygodności głównej, wynikającej z umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem (jak

w przedmiotowej sprawie), zapewnienie ochrony określonej w Dyrektywie Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków

w umowach konsumenckich (Dz.Urz.U.E.L z 1993 r. Nr 95, str. 29) wymaga, aby sąd rozpoznał sprawę przy uwzględnieniu konsumenckiego charakteru stosunku podstawowego. W konsekwencji sąd, przed którym prowadzone jest postępowanie

z weksla wobec konsumenta, obok przepisów Kodeksu postępowania cywilnego, musi także z urzędu stosować przepisy mające na celu ochronę konsumenta. Stanowisko takie zostało również wyrażone w orzecnictwie Trybunału Sprawiedliwości. W wyroku z dnia 7 listopada 2019 roku (C-419/18, MoP 2019/24) wskazał on, że „Artykuł 1 ust. 1, art. 3 ust. 1, art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków

w umowach konsumenckich (Dz.Urz.U.E.L z 1993 r., Nr 95, s. 29) należy interpretować w ten sposób, że nie stoją one na przeszkodzie przepisom krajowym, takim jak będące przedmiotem postępowania głównego, które w celu zabezpieczenia zapłaty wiarygodności wynikającej z umowy o kredyt konsumencki zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem umożliwiają określenie w tej umowie zobowiązania kredytobiorcy do wystawienia weksla własnego in blanco i które uzależniają zgodność z prawem wystawienia takiego weksla własnego od uprzedniego zawarcia porozumienia wekslowego określającego warunki, na jakich taki weksel może zostać uzupełniony, z zastrzeżeniem – czego zbadanie należy do sądu odsyłającego

– że postanowienie to i to porozumienie są zgodne z art. 3 i 5 tej dyrektywy oraz art. 10 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylającej dyrektywę Rady 87/102/EWG (Dz.Urz.U.E.L z 2008 r., Nr 133, s. 66). Artykuł 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1

dyrektywy 93/13 oraz art. 10 ust. 2 dyrektywy 2008/48 należy interpretować w ten sposób, że w wypadku gdy w okolicznościach takich jak rozpatrywane

w postępowaniu głównym sąd krajowy ma poważne wątpliwości co do zasadności roszczenia opartego na wekslu własnym, który służy zabezpieczeniu wierzytelności wynikającej z umowy kredytu konsumenckiego, oraz gdy ten weksel własny początkowo został wystawiony przez wystawcę jako weksel in blanco, a następnie uzupełniony przez remitenta, sąd ten powinien z urzędu zbadać, czy postanowienia uzgodnione między stronami mają nieuczciwy charakter, i w tym zakresie może zażądać od przedsiębiorcy przedstawienia pisemnego zapisu tych postanowień, tak aby móc zapewnić poszanowanie praw konsumentów wynikających z tych dyrektyw”. Dlatego też należało ustalić, czy postanowienia umowy z dnia 20 maja 2022 roku były dla jej stron wiążące. Sąd bowiem może, a nawet powinien dokonywać oceny postanowień zawartych umów, a także postanowień samych wzorców umów, co do ich zgodności z prawem. Ocena ta może zostać dokonana również in concreto w toczącym się między przedsiębiorcą, a konsumentem sporze, którego przedmiotem są skutki prawne określone postanowieniami umowy. Umowy konsumenckie podlegają bowiem ocenie w świetle klauzuli generalnej

z art. 385⁽¹⁾ §1 k.c. z wyłączeniem jedynie jednoznacznie sformułowanych postanowień określających główne świadczenia stron oraz tych postanowień, na których treść konsument miał rzeczywisty wpływ, co musi zostać wykazane przez proferenta (por. m.in. wyrok SA w Warszawie z dnia 15 czerwca 2007 roku, VI Ca 228/07, LEX). Finalnie przypomnieć należy, że w piśmiennictwie i orzecznictwie niemal jednolicie przyjmuje się, że w wypadku roszczenia wywodzonego z weksla, to pozwany powinien udowodnić, iż powód nie miał prawa w ogóle wypełnić weksla in blanco lub wypełnił go niezgodnie z porozumieniem wekslowym (uzgodnionym między wierzycielem i dłużnikiem) lub deklaracją wekslową (stanowiącą jednostronne oświadczenie dłużnika). Pozwany powinien zatem wykazać, jaka była treść porozumienia wekslowego (deklaracji wekslowej), jak i to, że nie powstały przewidziane w nim (niej) przesłanki do uzupełnienia weksla i uruchomienia zabezpieczenia wekslowego (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 9 września 2010 roku, I CSK 641/09, OSNC-ZD 2011, nr 2, poz. 35; z dnia 18 lutego 2011 roku, I CSK 226/10, Biul. Sn. 2011/6; z dnia 11 marca 2011 roku, II CSK 311/10, Biul. Sn. 2011/7; z dnia 13 grudnia 2012 roku, V CSK 21/12, Legalis; z dnia 18 grudnia 2018 roku, IV CSK 465/17, Legalis.). Jeżeli powód przedstawi ważny weksel, czyli spełniający wymagania prawa wekslowego, to pozwany ma obowiązek udowodnić nieprawidłowość wypełnienia weksla in blanco. W wyniku podniesionych zarzutów spór przenosi się na płaszczyznę stosunku podstawowego, jeżeli zarzuty dotyczą również tego stosunku.

Godzi się przypomnieć, że całkowita kwota do zapłaty została w umowie oznaczona na kwotę 32.364 zł i obejmowała poza kwotą kapitału: wynagrodzenie prowizyjne – 11.351 zł, prowizję pośrednika kredytowego – 809 zł, opłatę przygotowawczą – 340 zł oraz odsetki umowne – 7.364 zł. Biorąc zaś pod uwagę, że strona pozwana nie wykonała swojego zobowiązania, powód wypowiedział umowę pożyczki, wskazując, że zadłużenie z tego tytułu wzrosło o odsetki karneienne w wysokości 64,76 zł.

Pierwsze co budzi wątpliwości na gruncie umowy stron to naliczenie przez powoda wynagrodzenia prowizyjnego w wysokości 3.672 zł, która to kwota stanowi ponad 90% kwoty udzielonej pożyczki. W ocenie Sądu postanowienia przedmiotowej umowy, w której zastrzeżono prowizję uznać należy za sprzeczne

z zasadami współżycia społecznego w rozumieniu art. 58 § 2 k.c., art. 353¹ k.c.

i art. 5 k.c., a także za stanowiące niedozwolone klauzule umowne w myśl

art. 385¹ § 1 k.c. W myśl bowiem tego ostatniego przepisu, postanowienia umowy zawartej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Wskazania wymaga, że w sprawie w ogóle nie wyjaśniono kryteriów, jakimi kierował się pożyczkodawca ustalając wysokość omawianej prowizji. O ile za niesporne uznać należy, że pożyczkodawca ma prawo pobierać wynagrodzenie z tytułu udzielenia pożyczki, to jednocześnie oczywistym pozostaje, iż wynagrodzenie to nie może być kształtowane w sposób dowolny. Konstatacji tej nie zmienia okoliczność, iż przepisy ustawy o kredycie konsumenckim (art. 36a) ograniczają wysokość pozaodsetkowych kosztów kredytu poprzez wprowadzenie matematycznego wzoru służącego do obliczenia tychże.

Wzór ten ustala bowiem maksymalną, a nie powszechnie obowiązującą wysokość kosztów dodatkowych. Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy

w wyroku z dnia 22 czerwca 2022 roku (I NSNc 455/21, Legalis), „jest oczywiste, że przepisy art. 36a ustawy o kredycie konsumenckim nie określają pozytywnie,

w sposób bezwzględnie wiążący, liczby, charakteru i konkretnej wysokości kosztów składających się na pozaodsetkowe koszty kredytu, a jedynie wytyczają ramy,

w których postanowienia umowy kredytu konsumenckiego, określające te koszty, muszą się mieścić”. Zamieszczony w ustawie wzór nie może stanowić sposobu obejścia przepisów o odsetkach maksymalnych przez dodawanie do kwot spłaty bliżej nieuzasadnionych i z niczego nie wynikających dodatkowych obciążeń. Pożyczkodawca udzielając pożyczki w wysokości 12.500 zł i pobierając od tej kwoty odsetki umowne nie może doliczać do kwoty spłat dalszych 11.351 zł tylko dlatego, że z wzoru zawartego w art. 36a cyt. wyżej ustawy taka kwota odnośnie tej pożyczki może być wyliczona. Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia

15 października 2020 roku (V CNP 7/20, Legalis), rozpatrując stan faktyczny,

w którym pozaodsetkowe koszty kredytu były równe kwocie kapitału pożyczki, który to stan jest tożsamy z sytuacją występującą na gruncie omawianej sprawy, „ustalenie opłaty przygotowawczej, opłaty za pakiet oraz prowizji w wysokości

100 % faktycznie otrzymanej kwoty pożyczki nie pozwalało na stwierdzenie, że świadczeniu konsumenta odpowiadało wzajemne świadczenie podmiotu udzielającego pożyczki”. Powtórzenia wymaga, że w sprawie całkowicie nieweryfikowalne jest, czy koszty tego rodzaju, co omawiane, są faktycznie ponoszone, w szczególności w związku z nakładem pracy, wygenerowanymi wydatkami, czy też współistniejącym ryzykiem. Kwestie te powód zdaje się całkowicie pomijać, przyjmując odgórnie, że koszty około kredytowe w wysokości zbliżonej do maksymalnych ustawą przewidzianych należą mu się tylko i wyłącznie z uwagi na brzmienie komentowanego przepisu ustawy. Taki tok rozumowania, a więc de facto wyłączający jakąkolwiek kontrolę ze strony Sądu pod kątem rażącego naruszenia interesów konsumenta (nadmierność ustalonych kosztów wobec faktycznie poniesionych wydatków) nie może zasługiwać na aprobatę. Nie budzi przy tym wątpliwości, że wprowadzenie do ustawy o kredycie konsumenckim konstrukcji pozaodsetkowych kosztów kredytu nie wyłącza możliwości badania, czy zapisy umowne przewidujące tego rodzaju koszty nie stanowią niedozwolonych klauzul umownych. W orzecznictwie wskazuje się, że jakkolwiek celem omawianego przepisu była ochrona konsumentów, to normatywny algorytm ustalania maksymalnej ich wysokości został określony sztywnie i to na takim poziomie, który może zachęcać przedsiębiorcę do stosowania maksymalnego pułapu i wykorzystywania jego zapisów dla swoich celów z ewidentnym pokrzywdzeniem konsumenta. Im bowiem wyższa kwota kapitału (tj. całkowita kwota kredytu w rozumieniu ustawy o kredycie konsumenckim - art. 5 pkt 7), tym wyższa kwota dopuszczalnych pozaodsetkowych kosztów kredytu

- np. przy pożyczce w kwocie 100.000 zł, maksymalna kwota pozaodsetkowych kosztów może wynieść 100.000 zł. (por. m.in. uchwała SN z dnia 27 października 2021 roku, III CZP 43/20, Biul. SN 2021/10). W konsekwencji, postanowienia umowne określające inne niż odsetki koszty kredytu konsumenckiego mogą zostać uznane za klauzule abuzywne, nawet jeśli ich wysokość nie przekracza maksymalnych kwot takich kosztów określonych (por. m.in. wyroki SO w Łodzi: z dnia 18 października 2022 roku, III Ca 2722/21, Legalis; z dnia 13 września 2022 roku, III Ca 1099/21, Legalis; z dnia 30 marca 2022 roku, III Ca 1538/21, Legalis).

Wprawdzie sporna prowizja została ustalona w umowie zawartej przez strony, to jednak pamiętać należy, że swoboda umów nie pozostaje całkowicie dowolna i podlega pewnym ograniczeniom. I tak, w myśl art. 353¹ k.c. treść lub cel stosunku prawnego ułożonego przez strony nie może sprzeciwiać się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. Tymczasem zapisy umowy odnoszące się do przedmiotowej prowizji są sprzeczne z zasadami współżycia społecznego i kształtują obowiązki drugiej strony umowy (pożyczkobiorcy

– pozwanej) w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, albowiem określona przez pożyczkodawcę prowizja nie ma jakiegokolwiek uzasadnienia. W tym miejscu wypada przypomnieć, że w judykaturze uznaje się, że pod pojęciem działania wbrew dobrym obyczajom – przy kształtowaniu treści stosunku zobowiązaniowego – kryje się wprowadzanie do umowy klauzul, które godzą w równowagę kontraktową stron takiego stosunku, natomiast przez rażące naruszenie interesów konsumenta rozumie się nieusprawiedliwioną dysproporcję – na niekorzyść konsumenta – praw i obowiązków stron, wynikających z umowy (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 13 lipca 2005 roku, I CK 832/04,

Biul. SN 2005/11/13 oraz z dnia 3 lutego 2006 roku, I CK 297/05, Biul. SN 2006/5-6/12). Dokonując oceny rzetelności określonego postanowienia umowy konsumenckiej należy zawsze rozważyć indywidualnie rozkład obciążeń, kosztów i ryzyka, jaki wiąże się z przyjętymi rozwiązaniami oraz zbadać jak wyglądałyby prawa lub obowiązki konsumenta w sytuacji, w której postanowienie to nie zostałoby zastrzeżone, pamiętając jednocześnie podczas dokonywania kontroli o tym, że każdorazowo istotny jest charakter stosunku prawnego regulowanego umową, który w konkretnej sytuacji może usprawiedliwiać zastosowaną konstrukcję i odejście do typowych reguł wyznaczonych przepisami dyspozytywnymi. Wskazać wreszcie należy, że nie jest rolą Sądu ustalanie, w jakiej wysokości pożyczkodawca był uprawniony naliczyć prowizję od udzielonej pozwanej pożyczki. To powód winien wykazać kryteria, jakimi kierował się ustalając omawianą opłatę i właściwie uzasadnić konieczność naliczenia wynagrodzenia w tej właśnie wysokości, której to powinności powód nie sprostał. Wprawdzie powód załączył wykaz kosztów składających się na wynagrodzenie prowizyjne (k. 10), to jednak jest on całkowicie nieweryfikowalny. Nie budzi zaś wątpliwości, że powód ma realną możliwość wykazania, że przykładowo w skali miesiąca zawarł określoną liczbę umów, wobec czego koszt 284 zł podany w pozycji „e” zestawienia jest zasadny, bądź też że odprowadził stosowne daniny publiczne (pozycje „f” i „g”). W podobny sposób powód mógł i powinien udowodnić pozostałe koszty, czego jednak nie uczynił. Co oczywiste samo matematyczne wyliczenie kosztów składających się na wynagrodzenie prowizyjne nie oznacza, że zostały one w odpowiedni sposób wykazane, skoro w istocie takiego wyliczenia ani pożyczkobiorca, ani następnie Sąd nie jest w stanie poddać weryfikacji. Strona powodowa nie udowodniła również, że w związku z zawarciem umowy z pozwaną zapłaciła pośrednikowi prowizję w kwocie 809 zł, która była dochodzona obok kwoty 11.351 zł. W aktach brak jest zarówno umowy pośrednictwa (powód załączył wyłącznie wzór załącznika do umowy pośrednictwa – k. 59-59v.), która niewątpliwie musiałaby wiązać powoda z konkretnym pośrednikiem, jak również rozliczenia między tymi podmiotami.

Finalnie w omawianym przypadku spełnione są z całą pewnością również pozostałe przesłanki zastosowania art. 385¹ § 1 k.c., skoro pożyczkodawca bezsprzecznie, zawierając przedmiotową umowę pożyczki, posłużył się wzorcem umownym, na który konsument nie miał rzeczywistego wpływu, a prowizja nie ma charakteru świadczenia głównego (por. m.in. wyrok SN z dnia 6 kwietnia 2004 roku, I CK 472/03, Legalis).

Odnosząc się natomiast do opłaty przygotowawczej Sąd uznał, iż powód nie wykazał (art. 6 k.c., art. 232 k.p.c.), aby czynności związane z przygotowaniem umowy pożyczki pociągały za sobą wydatek rzędu aż 340 zł (!!!). Skoro opłata przygotowawcza była pobierana za czynności związane z przygotowaniem i zawarciem umowy, należało w sprawie udowodnić fakt dokonania tych czynności oraz ich koszt. W świetle zasad doświadczenia życiowego trudno przy tym przyjąć, aby samo przygotowanie dla pozwanej umowy pożyczki wymagało poniesienia kosztów w kwocie 340 zł, zwłaszcza, jeśli uwzględnia się okoliczność, że przedłożona do akt umowa ma charakter szablonowy, a jedynymi zmiennymi w jej treści są w istocie kwota udzielanej pożyczki i okres zobowiązania.

Reasumując Sąd doszedł do przekonania, że mimo, iż strony łączył stosunek zobowiązaniowy o charakterze dobrowolnym, to jednak niedopuszczalną jest sytuacja, kiedy jedna ze stron wykorzystując swoją pozycję profesjonalisty, kształtuje wzorzec umowy w taki sposób, że wprowadza do niego konstrukcję prawną, która prowadzi do pokrzywdzenia jednej ze stron stosunku prawnego, w tym wypadku konsumenta. W szczególności nie może mieć miejsca przypadek, w którym konsument zostaje obciążony nadmierną, a wręcz nawet rażąco wygórowaną prowizją, opłatą przygotowawczą oraz opłatą za usługę, która realnie daje pożyczkobiorcy niewielkie korzyści za wygórowaną i całkowicie nieadekwatną do tych korzyści cenę. W niniejszej sprawie pożyczkodawca arbitralnie i całkowicie dowolnie narzucił pozwanej sporne opłaty, które nie znajdują żadnego racjonalnego uzasadnienia, kierując się w tej sferze wyłącznie własnym partykularnym interesem.

Tego typu praktyki polegające na czerpaniu dodatkowych profitów zasługują na szczególne potępienie, zwłaszcza, gdy sięgają po nie podmioty działające na rynku finansowym.

Skutkiem przeprowadzonych, powyższych rozważań jest uznanie przez Sąd, że postanowienia umowne odnoszące się do spornych opłat w postaci: wynagrodzenia prowizyjnego, opłaty przygotowawczej, czy prowizji pośrednika nie wiążą pozwaną (por. wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi w sprawie III Ca 1973/21).

W konsekwencji powyższego należało ustalić, jak kształtowałyby się zadłużenie pozwaną po wyeliminowaniu spornych opłat. Nie powielając ustaleń faktycznych przypomnienia wymaga, że w takim przypadku, po uwzględnieniu pozostałych postanowień umownych, wysokość miesięcznej raty wyniosłaby 448,27-448,29 zł. Na datę sporządzenia przez powoda ostatecznego wezwania do zapłaty

(4 października 2022 roku) wymagalne były 4 raty, a więc łącznie kwota 1.793,10 zł. Jednocześnie na tę datę, co było w sprawie niesporne, pozwana dokonała wpłat

w łącznej wysokości 1.798 zł, czyli w kwocie przewyższającej jej zadłużenie. Również w dacie złożenia przez powoda oświadczenia o wypowiedzeniu (2 listopada 2022 roku) nie istniało jakiegokolwiek zadłużenie pozwaną, ponieważ z mocy art. 115 k.c. termin płatności piątej raty upływał nie w dniu 1 listopada 2022 roku oznaczonym w harmonogramie, a dopiero w dacie 2 listopada 2022 roku. Ewentualne opóźnienie w spłacie mogło zatem nastąpić dopiero z dniem 3 listopada 2022 roku. Tym samym powód nie był uprawniony zarówno do rozwiązania umowy, jak i do wypełnienia weksla – nie zostały spełnione warunki wymienione w treści deklaracji wekslowej oraz umowy pożyczki (pkt 8.1) w postaci opóźnienia w płatności kwoty równej jednej racie przekraczającego 30 dni. Wprawdzie samo wypełnienie weksla nie było uzależnione od wcześniejszego rozwiązania stosunku zobowiązaniowego, to z deklaracji wekslowej (k. 13) wprost wynika, że powód mógł wypełnić weksel, gdy opóźnienie w płatności kwoty równej wartości jednej pełnej raty przekroczy 30 dni (...). Warunek ten nie został w sprawie spełniony, ergo powód uzupełnił weksel niezgodnie z deklaracją wekslową, co pozwana zdołała wykazać w toku niniejszego procesu. Nieprawidłowe uzupełnienie weksla in blanco należy bowiem rozumieć zarówno jako wypełnienie treści blankietu zgodnie z umową pozawekslową (porozumieniem), ale przez osobę do tego nieuprawnioną, jak też wypełnienie blankietu treścią niezgodnie z warunkami porozumienia lub przepisami prawa. Uzupełnienie weksla podpisanego in blanco może być uważane za niezgodne z wolą dłużnika, jeżeli sprzeciwia się wyraźnie oświadczonej wobec wierzyciela wekslowego woli dłużnika. Art. 10 prawa wekslowego nie podważa przy tym abstrakcyjnego charakteru zobowiązania wekslowego, a jedynie osłabia odpowiedzialność dłużnika wekslowego przez umożliwienie mu odwołania

się do stosunku podstawowego łączącego wystawcę weksla i remitenta. Udowodnienie przez dłużnika, że weksel został wydany in blanco, a następnie uzupełniony niezgodnie z jego wolą nie zwalnia go z odpowiedzialności wekslowej. Dłużnik odpowiada z weksla w dalszym ciągu, ale o tyle tylko, o ile odpowiadałby, gdyby weksel został uzupełniony zgodnie z umową. Dłużnik odpowiada w granicach wyznaczonych w porozumieniu. Jeżeli weksel miał zabezpieczać roszczenie tytułu zadłużenia, to pozwany może się bronić wobec posiadacza weksla, że weksel został wypełniony wbrew porozumieniu, gdyż albo zadłużenie, za które pozwany odpowiada w ogóle nie powstało, albo też powstało w mniejszej wysokości (por. M. Czarnecki, L. Bagińska, Prawo wekslowe. Komentarz [w:] Prawo wekslowe i czekowe. Komentarz. Wyd. 7, Warszawa 2018). Przywołać należy również stanowisko wyrażone przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 17 czerwca 1999 roku (I CKN 51/98, OSNC 2000/227), że zobowiązanie wekslowe osoby, która weksel wręczyła, nie powstaje w razie wypełnienia weksla in blanco przez jego odbiorcę niezgodnie z otrzymanym upoważnieniem. Konsekwencją powyższej oceny musiało być oddalenie powództwa w całości. Wyjaśnienia wymaga, że w sprawie irrelevantne znaczenie ma, czy na datę wyrokowania istniało jakiegokolwiek zadłużenie pozwaną. Oparcie odpowiedzialności pozwaną o istniejące na datę wypowiedzenia umowy zadłużenie, którego w istocie nie było, jak również o wypełniony niezgodnie z deklaracją wekslową weksel i fakt rozwiązania umowy pożyczki, wyznaczyło granice podstawy faktycznej dochodzonego roszczenia, którym to wskazaniem Sąd jest związany (por. wyrok SO w Łodzi z dnia 13 maja 2019 roku, III Ca 2086/18, portal orzeczeń; wyrok SO w Łodzi z dnia 2 października 2018 roku, III Ca 1475/18, LEX; cyt. wyrok SN z dnia 8 września 2016 roku). Powód wywodził swoje żądanie z faktu wypowiedzenia umowy pożyczki i wypełnienia weksla, wobec czego badaniu przez Sąd podlegała jedynie to konkretne zdarzenie prawne. Zgodnie bowiem z treścią przepisu art. 321 § 1 k.p.c. sąd nie może wyrokować co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem pozwu ani zasądzić ponad żądanie. Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 18 marca 2005 roku (II CK 556/04, OSNC 2006/2/38, Biul. SN 2005/5/10), cytowany przepis daje wyraz tradycyjnej zasadzie wyrokowania statuującej zakaz orzekania ponad żądanie oraz zasadzie dyspozycyjności, która przejawia się

w tym, że sąd jest związany granicami powództwa i nie może w tym wypadku dysponować przedmiotem procesu przez określenie jego granic niezależnie od zakresu żądania ochrony przez powoda. Przepis ten określając granice wyrokowania wskazuje, że nie można nie tylko orzekać ponad rozmiar zgłoszonego przez stronę żądania, ale także orzekać, co do rzeczy nie objętej przedmiotem żądania, czyli zasądzić coś innego niż żądała strona. Żądanie powództwa jest zatem zdeterminowane przez podstawę faktyczną żądania. W konsekwencji Sąd nie może uwzględnić roszczenia strony powodowej na innej podstawie aniżeli podstawa faktyczna wskazywana przez nią w pozwie i w dalszym toku postępowania sądowego. Wyrok uwzględniający powództwo na podstawie faktycznej, na której strona powodowa nie opierała powództwa stanowi zasądzenie ponad żądanie (por. m.in. wyrok SN z dnia 9 maja 2008 roku, III CSK 17/08, LEX; wyrok SN z dnia 24 maja 2007 roku, V CSK 25/07, OSNC-ZD 2008/2/32, Pr. Bankowe 2008/4/22; wyrok SN z dnia 29 października 1993 roku, I CRN 156/93, LEX; orzeczenie SN z dnia 30 grudnia 1954 roku, I C 1729/53, OSNCK 1956/3/64). Zasądzenie sumy pieniężnej mieszczącej się w granicach kwotowych powództwa, lecz z innej podstawy faktycznej stanowi orzeczenie ponad żądanie (wyrok SN z dnia 29 listopada 1949 roku, Wa.C. 165/49). Jedynie na marginesie wskazać w tym miejscu należy, że za zmianę powództwa nie sposób uznać przedstawionego z ostrożności procesowej żądania zasądzenia „wymagalnych na dzień orzekania rat”, to bowiem w żaden sposób nie jest skonkretyzowane, w szczególności nie określa wysokości dochodzonego świadczenia, przy czym podkreślić należy, że powód od początku postępowania jest reprezentowany przez zawodowego pełnomocnika.

W świetle powyższych rozważań Sąd odstąpił od merytorycznej oceny pozostałych zarzutów pozwanej ta bowiem była zbędna i oddalił powództwo w całości.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. zasądzając od powoda na rzecz pozwanej kwotę 3.600 zł, na którą złożyło się wynagrodzenie zawodowego pełnomocnika pozwanej w stawce minimalnej.